

СТАНОВИЩЕ

От: *Доцент, д-р Мария Тодорова Марикина;*
Научна специалност „Политическа икономия“, професионално направление
3.8. Икономика

Относно: *дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.8. „Икономика“, научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ в катедра „Финанси и отчетност“ при Стопански Факултет, ЮЗУ.*

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационен труд съгласно Заповед № 1170/24.07.2023 г. на Ректора на Югозападен Университет „Неофит Рилски“ - Благоевград.

Автор на дисертационния труд: *Мария Антонова Панова*
Тема на дисертационния труд: **“ГЛОБАЛНИ АСПЕКТИ НА ХИПОТЕЗАТА ЗА ДВОЙНИЯ ДЕФИЦИТ”**

1. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд на **Мария Антонова Панова** за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“ се състои от резюме, въведение, четири глави, заключение, приложения и използвана литература. Той включва 102 стр. страници текст, 8 таблици, 1 графика и 15 страници приложение.

Считам, че темата на дисертацията е сполучливо избрана. Тя е актуална и има голяма научна и приложна значимост. Мария Панова е обосновала много добре значимостта на темата и нейната актуалност. Ясно е открила проблемите, които се заема да реши. Темата е благодатна за докторска дисертация, поради това, че в българската наука тази проблематика и в такъв контекст на изложение е недостатъчно разработена. В същото време тя е много комплексна, и за разработването ѝ са необходими добра теоретична подготовка и високи аналитични способности, както и опит в извършването на научни изследвания. Обектът на дисертационния труд – показателите на текущата сметка и тези на правителствения бюджетен баланс, и предметът – връзката между салдото по текуща сметка и правителствения бюджетен баланс са актуални и уместно избрани в контекста на четири хипотези относно причинно-следствената връзка между бюджетния дефицит и салдото по текущата сметка. Спазено е утвърденото изискване за дисертационен труд: точно и ясно е определена изследователската теза - промяната в бюджетното салдо води до

еднопосочна промяна в салдото по текуща сметка, като това е породено от определени макроикономически параметри и зависимости на съответната държава.

Прецизно са представени основните изследователски подходи и методи, включващи информационно осигуряване, анализ и синтез, индукция и дедукция, системен анализ, дескриптивен анализ и математико-статистически и иконометрични методи, допринасящи за доказване на тезата и изпълнение на изследователските намерения на докторантката. Структурата на дисертацията е изградена логически и е подчинена на цялостното разработване на изследователския проблем, на постигането на единадесет изследователски задачи и основната цел – да предостави допълнителни доказателства за връзката между салдото по текуща сметка и бюджетния баланс за 185 държави в периода 1980-2018г. По конкретно тества се Хипотезата за двойния дефицит с годишни панелни данни. Текстът е обогатен и сполучливо онагледен с таблици, които способстват за доброто му възприемане и вникване в същността на изследваната проблематика.

Остава се с впечатление, че е прочетен и осмислен голям обем от литературни и информационни източници от различен характер на български и английски език. Според мен е извършена сериозна проучвателна работа при написването на дисертационния труд, а в списъка на използваната литература са посочени 122 литературни източника.

По отношение на представителността на данните, изложени в дисертацията може да се отбележи, че са с необходимата представителност и актуалност. Цитирането и позоваването на първичните литературни и справочни източници е коректно.

В техническо отношение дисертацията е отлично оформена. Балансирана е като обем в четирите си глави. Качествата на таблиците и графиката са на много високо ниво. Документационният материал е коректно изведен и изчерпателен. Стилът и езикът на изложение са на нужното равнище за дисертационен труд.

2. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

В глава първа Мария Панова е направила успешен опит да изгради теоретичния фундамент за провеждане на изследването, като е представила концептуално Хипотезата за двойния дефицит и теоретичната рамка, като е интерпретирала различните икономически школи и важни макроикономически величини, имащи влияние върху връзката между бюджетния баланс и салдото по текуща сметка.

Във втора глава докторантката е представила задълбочено методологията на изследването. По своята същност то е иконометрично, като е използван регресионен анализ за оценка на връзката между бюджетното салдо и салдото по текуща сметка и търсене на функционална зависимост между тях. При осъществяването му оригинално са използвани панелни данни спрямо, които е приложено линейно регресионно уравнение изчислено по метода на най-малките квадрати. За да се избегне

вероятността от пропуснати обясняващи променливи и да се гарантира обективността на резултатите от иконометричното изчисление, уравнението е разширено и с допълнителна променлива.

Трета глава е практико-приложна част от изследването, в която е проведен оригинален по своята същност иконометричен анализ. Последователно са проведени и интерпретирани тест за стационарност на данните и са представени резултати от регресионните уравнения. Изчислени са средна стойност на бюджетен баланс, коефициент на променливата, изложен е векторен авторегресионен анализ и импулсно въздействие на остатъците. Установена е причинност на Грейнджър и се завършва със задълбочен анализ на макроикономическите дисбаланси на развитите икономики.

Четвърта глава е озаглавена „Изводи и препоръки“ и по същество в нея се предлага интерпретиране на резултатите от иконометричния анализ извършен в предишната глава, като се правят важни заключения. Докторант Мария Панова би могла спокойно да слее тази глава с предходната в общата структура на изследването, като това ще донесе по-висока единност на научно-практическото изследване.

Всичко това ми дава основание да смятам, че работата, извършена от докторантката показва много добра теоретична подготовка, критично осмисляне на идейните разбирания, както и способността ѝ да стига до научни обобщения. Разработеното във втора глава показва уменията на Мария Панова на основата на задълбочен анализ да генерира методически решения. Постигнатото в трета и четвърта глава дава основание за извод по повод много доброто познаване на анализирания обект и високата способност на докторантката да извършва научно-практически изследвания и анализи с разнообразен характер и инструментариум. В цялост работата ѝ достига до изпълняване на целта на изследването.

3. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Според мен най-съществените приноси, постигнати в дисертационния труд на Мария Панова, са следните:

Първо: Успешният опит за интерпретация и критично осмисляне на теоретичните концепции за същността на Хипотезата за двойния дефицит, като и интерпретациите по темата от различните икономически школи. Систематизирани са Кейнсианският модел, Хипотезата за еквивалентността на Рикардо, Традиционната неокласическа школа, както и теориите свързани със спестяванията, инвестициите, мобилността на капитала и други концепции значими за връзката между бюджетния баланс и салдото по текуща сметка.

Второ: Изграждане на собствена, логически обяснена система относно връзките и зависимостите между разглежданите променливи /при която все още не е постигнато

единодушно заключение по въпроса за двойния дефицит/ и излагане на причините: различия в методологията и данните, иконометричните техники, възможностите за структурни прекъсвания.

Трето: Създаването на оригинална иконометрична методика за разкритите и обобщени параметри и ефекти в изследването и достигането до извода, че връзката между бюджетния дефицит и дефицита по текуща сметка не е фиксирана, а се различава в отделните държави и във времето. Обосновава се извода, че при голяма част от изследваните държави, резултатите от теста за причинност на Грейнджър не успяват да отхвърлят връзка, протичаща от бюджетното салдо към салдото по текуща сметка, както и обратната зависимост от текущата сметка към бюджетното салдо.

4. Оценка на публикациите по дисертацията

Към дисертацията са представени за рецензиране четири самостоятелни публикации, с което са изпълнени нормативните изисквания. Три от публикациите са на английски, а една е на български език. От тематиката на представените публикации става ясно, че те отразяват резултати от дисертационния труд и затова той може да се определи като достатъчно апробиран.

5. Оценка на автореферата

В резултат на прочита на автореферата достигнах до заключение, че:

1. Авторефератът е разработен в съответствие с изискванията и е в общ обем от 27 стр. Той включва всички необходими компоненти – обща характеристика, структура и кратко изложение на дисертационния труд, справка за основните научни приноси и списък на публикациите по темата.
2. В съдържателно и структурно отношение авторефератът напълно съответства на дисертационния труд. Той коректно отразява основните моменти в дисертацията в необходимата пълнота и дава ясна представа за постигнатото от Мария Панова.

6. Критични бележки, препоръки и въпроси

Запознаването ми с дисертационния труд ми дава основание да обобща, че в него няма допуснати съществени пропуски, неточности или противоречия. Несъмнените достойнства на дисертационния труд са налице и смятам, че те дават основание и възможност за автора на дисертацията да продължи научни си занимания в областта на връзката между бюджетния баланс и салдото по текуща сметка, както и да препоръчам публикуване на основните резултати в научни списания с импакт фактор.

Предлагам по време на публичната защита Мария Панова да вземе отношение по следния въпрос:

Смята ли, че постигането на балансирано бюджетно салдо и намаляване на разпределителната и преразпределителната дейност на правителството допринасят за постигането на по-висок реален икономически растеж в икономиката?

7. Заключение

Дисертационният труд на Мария Панова е цялостно и добросъвестно научно изследване на значим и актуален научен проблем. Изследователските задачи успешно са изпълнени, а основната цел е реализирана. Постигнати са приноси от научно-приложен характер, които обогатяват научното знание и подпомагат практиката. Дисертационният труд заслужава положителна оценка и отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за неговото прилагане.

Всичко това ми дава основание с пълна увереност да **препоръчам на уважаемите членове на Научното жури да присъдят на докторант Мария Антонова Панова образователната и научната степен „Доктор“**.

25.08.20223 / гр.София

Подпис:.....

Доц. д-р Мария Марикина

SCIENTIFIC OPINION

By: Associate Professor, Dr. Maria Todorova Marikina;
Scientific specialty "Political Economy", professional direction 3.8 Economics

Subject: Dissertation for the award of the educational and scientific degree "Doctor" in professional Direction 3.8. "Economics", scientific Specialty "Finance, Money circulation, Credit and Insurance" in Department of "Finance and Accounting" at the Faculty of Economics, SSU.

Reason for presenting the scientific opinion: Participation in the composition of the scientific Jury for the defense of the Dissertation according to Order No. 1170/24.07.2023 of the Rector of Southwestern University "Neofit Rilski" - Blagoevgrad.

Author of the dissertation: Maria Antonova Panova
Topic of the dissertation: "GLOBAL ASPECTS OF THE DOUBLE DEFICIT
HYPOTHESIS"

1. General characteristics of the presented dissertation work

The Dissertation of Maria Antonova Panova for the award of the educational and scientific degree "Doctor" consists of a summary, an introduction, four chapters, a conclusion, appendices and references. It includes 102 pages of text, 8 tables, 1 graph and 15 pages of appendix.

I believe that the topic of the Dissertation has been successfully chosen. It is up to date and has great scientific and applied Significance. Maria Panova has very well justified the importance of the Topic and its Relevance. She has clearly identified the Problems she sets out to solve. The Topic is good for a doctoral dissertation, due to the fact that in Bulgarian science, this issue, and in such a context of presentation, is insufficiently developed. At the same Time, it is very complex, and its development requires good theoretical Training and high analytical Abilities, as well as experience in conducting scientific Research. The subject of the dissertation - the Indicators of the current account and those of the government budget Balance, and the subject - the Relationship between the current account Balance and the government budget balance are relevant and appropriately chosen in the context of four Hypotheses about the causal relationship between the budget Deficit and the budget Balance current Account. The established Requirement for a dissertation has been reached: the research Thesis is precisely and clearly defined- the change in the budget Balance leads to a one-way change in the current Account balance, which is caused by certain macroeconomic Parameters and dependencies of the respective Country.

The main Research Approaches and Methods are precisely presented, including Information provision, analysis and synthesis, induction and deduction, system analysis, descriptive

analysis and mathematical-statistical and econometric methods, contributing to proving the Thesis and fulfilling the research Intentions of the Ph. D.-student. The structure of the Dissertation is built logically and is subordinated to the overall Development of the research problem, the achievement of eleven research Tasks and the main Goal – to provide additional Evidence on the Relationship between the current account Balance and the budget Balance for 185 countries in the period of 1980-2018. Specifically, the Double Deficit Hypothesis is tested with annual panel Data. The Text is enriched and successfully illustrated with Tables and Figures, which contribute to its good perception and insight into the Essence of the studied Issues.

It leaves the impression that a large volume of literary and informational sources of different nature in Bulgarian and English was read and understood. In my opinion, serious research work was done in writing the dissertation work, and the list of literature used indicates 122 literary sources.

Regarding the representativeness of the data presented in the dissertation, it can be noted that they are representative and up-to-date. Citation and reference to primary literary and reference sources is correct.

From a technical point of view, the dissertation is excellently formed. It is balanced in volume in its four chapters. The qualities of the tables and graphics are at a very high level. The documentation material is correctly derived and comprehensive. The style and language of presentation are at the required level for a dissertation work.

2. Evaluation of the obtained scientific and scientific-applied results

In the first chapter, Maria Panova has made a successful Attempt to build the theoretical foundation for conducting the research, by conceptually presenting the Double Deficit Hypothesis and the theoretical Framework, by interpreting the different economic Schools and important macroeconomic variables that have an impact on the Relationship between the budget Balance and the Balance on a current Account.

In the second Chapter, the Ph.D.- student presented the research Methodology in Depth. It is econometric in Nature, using regression Analysis to assess the relationship between the budget Balance and the current account Balance and look for a functional Relationship between them. In its Implementation, panel Data were originally used, against which a linear regression Equation calculated by the Method of least Squares was applied. In order to avoid the Possibility of omitted explanatory Variables and to guarantee the objectivity of the Results of the econometric calculation, the Equation is extended with an additional Variable.

The third Chapter is a practical-applied Part of the Study, in which an original econometric Analysis was conducted. A Test for Stationarity of the data was subsequently performed and interpreted, and results from the regression Equations were presented. Average Value of budget Balance, Coefficient of the Variable, vector Autoregression analysis and impulse Effect of the Residuals are presented. Granger causality is established and it concludes with an in-depth Analysis of the macroeconomic Imbalances of advanced Economies.

The fourth Chapter is entitled Conclusions and Recommendations and essentially offers an Interpretation of the Results of the econometric Analysis carried out in the previous Chapter and draws important Conclusions. Ph.D.- student Maria Panova could easily merge these two Chapters into the general structure of the Research, which would bring a higher Integrity to the scientific-practical Research.

All this gives me Reason to believe that the Work done by the Ph.D.- student shows a very good theoretical Preparation, a critical Understanding of conceptual Understandings, as well as her ability to reach scientific Generalizations. What was developed in the second Chapter shows Maria Panova's ability to generate methodical Solutions based on in-depth Analysis. What was achieved in the third and fourth Chapters gives Grounds for a Conclusion about the very good Knowledge of the analyzed Object and the high ability of the doctoral student to carry out scientific and practical Research and Analyzes of a diverse nature and instrumentation. Overall, her work achieves the Purpose of the study.

3. Evaluation of scientific and scientific-applied Contributions

In my Opinion, the most significant Contributions achieved in Maria Panova's dissertation are the following:

First: The successful Attempt to interpret and critically understand the theoretical Concepts of the essence of the Double Deficit Hypothesis, as well as the interpretations on the Subject from the various economic Schools. The Keynesian model, Ricardo's Equivalence Hypothesis, the Traditional Neoclassical School, as well as theories related to Savings, Investment, Capital mobility and other Concepts relevant to the Relationship between the budget Balance and the current account Balance are systematized.

Second: Building your own, logically explained System about the Relationships and dependencies between the Variables under consideration /where no unanimous conclusion has yet been reached on the issue of the double deficit/ and setting out the Reasons: Differences in Methodology and Data, econometric Techniques, Possibilities for structural Breaks .

Third: The Creation of an original econometric Methodology for the revealed and generalized Parameters and Effects in the Object of the Study and Reaching the Conclusion that the Relationship between the budget deficit and the current account Deficit is not fixed, but differs in individual Countries and over Time. The conclusion is substantiated that for a large Part of the studied Countries, the results of the Granger causality Test fail to reject a Relationship flowing from the budget Balance to the current account Balance, as well as the inverse Relationship from the current account to the budget balance.

4. Evaluation of dissertation publications

Four separate Publications are submitted for Review to the dissertation, which fulfills the regulatory Requirements. Three of the Publications are in English, and one is in Bulgarian. It

is clear from the Subject matter of the presented Publications that they present the Results of the Dissertation work and therefore it can be defined as sufficiently approved.

5. Evaluation of the Abstract of Dissertation

As a result of my in-depth study with Abstract of Dissertation, I have come to the conclusion that: 1. The Abstract is developed in accordance with the Requirements and has a total volume of 27 pages. It includes all the necessary Components - a general Description, structure and summary of the Dissertation, a Reference to the main scientific Contributions and a list of Publications on the topic. 2. In Terms of Content and Structure, the Abstract fully corresponds to the Dissertation. It correctly reflects the main Points in the Dissertation in the necessary Completeness and gives a clear Idea of what Maria Panova has achieved.

6. Criticisms, recommendations and questions

My familiarization with the dissertation gives me reason to conclude that there are no significant Omissions, Inaccuracies or Contradictions. The undoubted Merits of the Dissertation are present and I believe that they provide a Reason and Opportunity for the author of the dissertation to continue her scientific Activities in the Field of the Relationship between the budget Balance and the current account Balance, as well as to recommend the Publication of the main Results in scientific Journals with impact factor. I suggest that during the public defense Maria Panova take a Position on the following issue: Does he believe that achieving a balanced budget Balance and reducing the distributive and redistributive Activities of the Government contribute to Achieving higher real economic Growth in the economy?

7. Conclusion

Maria Panova's dissertation is a comprehensive and conscientious scientific Study of a significant and current scientific Problem. The research Tasks have been successfully completed, and the main Objective has been realized. Scientific and applied Contributions have been made that enrich scientific Knowledge and support Practice. The dissertation deserves a positive Assessment and meets the Requirements of the ZRSARB and the Regulations for its Implementation.

All this gives me Reason to recommend, with complete conviction, to the respected Members of the Scientific Jury to award Maria Antonova Panova the educational and scientific degree "Doctor".

25.08.20223 / Sofia

Signature:.....

Assoc. Prof., Dr. Maria Marikina